

KRITISKE ANALYSER

Minirapport

SRSF 'S

”SMALVÆKST” FOR DET OFFENTLIGE FORBRUG:

SIKRING ELLER OFRING AF VELFÆRDEN?

Af Henrik Herløv Lund, uafhængig økonom - cand. scient. adm.
Ikke parti -eller bevægelsesorganiseret medlem af centrum venstre

www.henrikherloevlund.dk

herloevlund@mail.dk

Indhold

RESUME:	4
INDLEDNING: SRSF VARMER OP TIL 2020 – PLAN MED VARSEL OM ”SMALVÆKST”	6
SRSF varsler ”smalvækst”	6
Regeringens 3 pejlemærker for udgiftspolitikken	7
Notatets opbygning	7
1. DET OFFENTLIGE FORBRUG HIDTIL.....	8
1.1. Det offentlige forbrugs andel steg under finanskrisen.....	8
1.2. VK s politisk bestemte fiktion om kæmpe statsunderskud	10
1.3. VK s nulvækst og ”smalvækst” for det offentlige forbrug	12
2. INDHOLD OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER AF SRSF’S ”SMALVÆKST”	15
2.1. Et kursskifte, der vil noget	15
2.2. SRSF ´s ”smalvækst” - endnu lavere end VK ´s?	17
2.3. Endnu snævrere ramme for offentligt forbrug og for kommunerne	19
3. SIKRER SRSF’S ”SMALVÆKST” VELFÆRDEN OG DE OFFENTLIGE FINANSER?	20
3.1: Underskuddet vil også i 2012 blive langt mindre og ikke overskride EU - grænsen	20
3.2: Forudsigelsen om et langsigtet kæmpeunderskud beror på i høj grad også på politisk valgte beregningsforudsætninger	22

4. SIKRER SRSF'S "SMALVÆKST" VELFÆRDEN OG DE OFFENTLIGE FINANSER?	25
4.1. Konsekvens af smalvækst for velfærden: Massive forringelser.	25
4.2. Smalvækst ikke ansvarlig økonomisk politik, idet skattelettelser bag underskuddet ikke adresseres.	27
4.3. Smalvækst tvivlsom sikring af de offentlige finanser.	29
5. MEN HVAD SKAL SÅ GØRES? KUREN ER EN OFFENSIV VÆKST -, BESKÆFTIGELSE OG SKATTEPOLITIK. ...	32
5.1. Bekæmpelse af arbejdsløshed og statsunderskud spiller positivt sammen.	32
5.2. Beskæftigelsesfremme, velfærd og reduktion af statsunderskud finansieres af offensiv skattereform.	35
5.3. Kilder til mere arbejdskraft den dag, det bliver påkrævet.	36

RESUME:

Regeringen varsler smaltvækst for velfærden og de offentlige udgifter de kommende år frem til 2020. Det skal angiveligt sikre de offentlige finanser og velfærden. Udmeldingerne skal forberede SRSF's 2020 plan. Regeringen vandrer her – som på andre områder – videre i VK's sporene fra "Genopretningsaftalen" og "Reformpakken 2020" og dissens krav om at "tøjle det offentlige forbrug" og kraftigt at reducere vækstraterne for det offentlige forbrug.

Det kan forventes, at SRSF i sin kommende 2020 plan med krav om besparelser på op til 67 mia. kr årligt i 2020 vil stramme kravene i forhold til de af VK i "Reformpakken 2020" krævede besparelser på 47 mia. kr. Og at SRSF hermed må forventes med vækstrammer for dette offentlige forbrug på årligt i gennemsnit ned til 0,45 % realvækst vil halvere den af VK tilladte realvækst. Hvilket vil være langt fra den påkrævede omkring 1,4 – 1,5 % mindst påkrævede for at bevare uændret servicestandard i forhold til flere ældre og stigende sociale behov.

Med en fremtidig ramme på 2 til 3 mia. kr i forhold til et vækstbehov på 5 til 6 mia. kr årligt vil der hermed fra 2014 og frem til 2020 generelt være lagt op til fortsatte kraftige besparelser i det offentlige forbrug på omkring 3 til 4 mia. kr. årligt svarende til mellem 6 og 8.000 stillinger årligt. Besparelserne vil navnlig ramme kommunerne indenfor børnepasning, skole, det sociale område samt ældrepleje.

Smaltvæksten vil således på ingen måde sikre velfærden, men tværtimod amputere den ved fra 2014 frem til 2020 at bortskære yderligere mellem 48.000 og 64.000 personer fortrinsvis i kommunerne som følge af en samlet besparelse på det offentlige forbrug på mellem 24 og 32 mia. kr.

Der er således for S + SF tale om et 180 graders kursskifte i forhold til, at S + SF gik til valg på et årligt velfærdsløft på 1,4 % realt svarende til i valgperioden i alt omkring 20 mia. mere til velfærden.

Kursskiftet begrundes med "kæmpehullet i statskassen". Men såvel på kort som på langt sigt er der nok så meget tale om politisk bestemt fiktion som økonomisk realitet. Allerede under VK – regeringen har i 2010 og 2011 forudsigelserne om løbende kæmpeunderskud over EU grænsen ikke vist sig at holde. Og tilsvarende tegner også den nuværende regerings forudsigelse om et kæmpeunderskud i 2012 til at blive halveret.

Også VK's tidligere forudsigelse af kæmpeunderskud i 2020 har i høj grad været politisk bestemt og tilsvarende må forventes at gælde for SRSF's kommende 2020 – plan, hvis den som forventet bygger videre og ovenpå VK's. For så vidt som dette er tilfældet vil der være tale om, at beregningen af

det store underskud ligesom hos VK s 2020 plan bygger på en række tvivlsomme, snarere politisk end økonomisk bestemte beregningsforudsætninger og antagelser.

For det første: Ved at forudsætte at skattestoppet fortsætter, drænes statskassen for mange milliarder frem til 2020. Det er imidlertid helt urealistisk at skattestoppet kan fortsætte så længe med det pres, der er imod det – også fra EU. For det andet: Ved at antage historisk lav produktivitet i 10 år mere, bliver der også et tilsvarende lavt råderum til den offentlige sektor. Men produktiviteten er allerede stærkt på vej op. For det tredje: Ved at prioritere en i øvrigt vækst til det private forbrug, bliver der naturligvis modsat endnu mindre råd til offentligt forbrug. Men det er et politisk valg og ikke en økonomisk nødvendighed. Og for det fjerde vil SRSF oven heri kræve et stort overskud i statskassen, som selvfølgelig skal indhentes gennem (ekstra) besparelser. Der er imidlertid heller ikke her tale om en økonomisk nødvendighed, men om et politisk valg af en monetaristisk økonomisk politik.

Velfærden vil ikke blive sikret og også opfyldelsen af det overordnede mål om at sikre de offentlige finanser er i tvivlsomt. For det første adresserer småvæksten ikke afgørende problemer bag statsunderskuddet: VK s u – og ufinansierede skattelettelse kostede i 2011 statskassen mellem 40 og 45 mia. kr, men ruller ikke tilbage. Tværtimod vil også SRSF gennemføre topskattelettelse og det tegner oven i købet til at de delvist skal betales af velfærdsforringelser – altså også i et omfang være ufinansierede. Og det andet store problem bag statsunderskuddet – lavvæksten adresseres heller ikke. Tværtimod risikerer de fortsatte voldsomme besparelser på velfærden i en situation med udsigt til lavvækst så langt øjet rækker i øvrigt yderligere at koste vækst og beskæftigelse og dermed i sig selv at forværre statsunderskuddet.

Hertil kommer, at SRSF synes at have overtaget VK s udbudsøkonomiske opfattelser og strategi om at øge arbejdsudbuddet gennem kraftige ”arbejdsmarkedsforringelser”, hvilket imidlertid i en situation med lavvækst og manglende efterspørgsel efter arbejdskraft kun vil forøge ledigheden og dermed statsunderskuddet.

I stedet er der behov for en vækst – og beskæftigelsespolitik, der øger offentlige investeringer og offentlig beskæftigelse indenfor velfærd markant. Indsatsen skal finansieres af en offensiv skattereform, der øger beskatning af millionærer og halvmillionærer samt på længere sigt også boligbeskatningen.

INDLEDNING: SRSF VARMER OP TIL 2020 – PLAN MED VARSEL OM "SMALVÆKST".

SRSF varsler "smalvækst".

Regeringen er gået i gang med at forberede offentligheden på sin kommende 2020 – plan, som forventes offentliggjort i løbet af de kommende uger. Forberedelsen består i en stribe opsigtsvækkende udmeldinger fra S + SF fra formændene fra S og SF, hvor der varsles "smalkost" for den offentlige sektor fremover.

Statsminister Helle Thorning har således erklæret, at "Danskerne skal ikke regne med, at kommunerne i de kommende år automatisk bruger flere penge på børnehaver, skoler og tilbud til handicappede" og at vi "..kommer ned på andre vækstprocenter i det offentlige forbrug end vi hidtil har kendt".¹ Begrundelsen er ifølge Thorning at lukke hullet i statens finanser og få råd til velfærden.²

Og SF s formand, Villy Søvndal, har i en kronik i Berlingske Tidende erklæret, at den nuværende "smalkost stopper ikke med krisen, men fortsætter i 2010'erne" og at "..samlet set kommer den offentlige sektor ikke til at fylde en større del af samfundskagen i det kommende årti"³

Det handler ifølge Søvndal om ".. at der er underskud, så langt øjet rækker"⁴ og ".. at man kan ikke vedblive med at sparke gang i økonomien, når vi ved, at Danmarks vækstudfordring er længevarende". Søvndal refererer her formentlig til andetsteds i kronikken, hvori der anføres, "... at befolkningsudviklingen systematisk vil presse udgifterne op og indtægterne ned"⁵.

Også De Radikale har meldt lignende ud i en kommentar til Søvndals kronik: " Det, Villy Søvndal siger, er, at den offentlige sektor skal vokse mindre end den private sektor, og at det der skal til nu er prioriteringer..⁶

Sammenhængen til regeringens kommende 2020 plan fremgår direkte af Thornings udtalelser, der bl.a. anfører, at "Det bedste er, at regeringen fremlægger sin 2020 – plan, som vil skabe klarhed over, hvordan vi vil klare udfordringen og få råd til at prioritere velfærd".

¹) TV 2 Nyhederne: Thorning – slut med løssluppen velfærd. 10.04.12

²) TV 2 Nyhederne, oven anført interview.

³) Jf. Søvndal, Villy: Sådan er moderne socialisme. Berlingske 07.04.12

⁴) Jf. Kristensen, Kasper og Maria Bendix Olsen: Søvndal – vi skal spare de næste 10 år. Avisen.dk, 08.04.12

⁵) Jf. Søvndal, Villy: Oven anførte kronik.

⁶) Jf. Thorup, Peter for TV2 Nyhederne: Radikale - vigtigt signal fra Søvndal. 08.04.12

Regeringens 3 pejlemærker for udgiftspolitikken.

Der tegner sig således tre pejlemærker for regeringens økonomiske politik og styring af de offentlige udgifter:

For det første bliver der kun tale om en meget begrænset vækstrate for den offentlige sektor i de kommende år, formentlig helt frem til 2020.

For det andet vil det offentlige forbrug ikke få lov til at stige som andel af samfundsøkonomien.

Og for det tredje vil den private sektor (dvs. det private forbrug) skulle stige mere end det offentlige forbrug.

Notatets opbygning.

I det følgende notat analyseres i 1. afsnit nærmere, hvorledes det indtil nu har forholdt sig med det offentlige.

Dernæst diskuteres i afsnit 2, hvad man kan forvente det nærmere indhold af smalvæksten må forventes at bestå i.

I afsnit 3 diskuteres holdbarheden af de økonomiske begrundelser omkring hullet i statskassen.

Videre diskuteres i afsnit 4 diskuteres, hvorvidt smalvæksten vil opfylde målet om at sikre velfærden og de offentlige finanser og kan betegnes som "ansvarlig økonomisk politik"

Og endelig diskuteres i afsnit 5 en alternativ strategi for at bekæmpe arbejdsløshed og statsunderskud.

1. DET OFFENTLIGE FORBRUG HIDTIL.

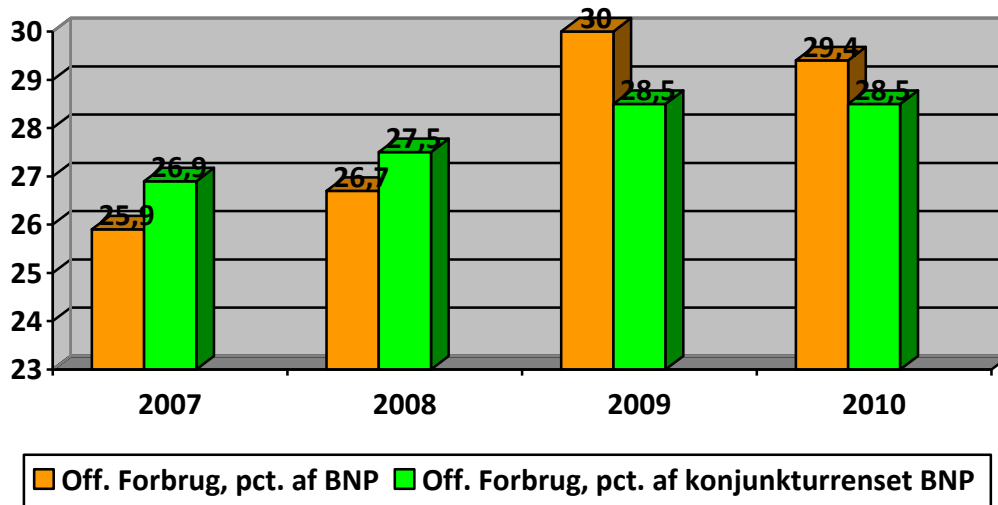
1.1. Det offentlige forbrugs andel steg under finanskrisen.

Allerede under VK – regeringen var det offentlige forbrug i søgelyset. Det skyldtes, at man i kølvandet på finanskrisen i 2009 kunne konstatere, at det offentlige forbrug steg som relativ andel af det på grund af krisen skrumpende nationalprodukt.

Hvilket fik arbejdsgiverorganisationer til at tale om, at de offentlige udgifter var ”løbet løbsk” og var ”ude af kontrol” og at det offentlige forbrug ”kannibaliserede det private forbrug”.⁷

Det må her anerkendes som rigtigt, at offentlige forbrug voksede fra 2006 til og med 2009 fra 26 til 30 % af BNP.

Figur: Offentligt forbrug i % af BNP.⁸

Men stigningen skete imidlertid navnlig i 2009 – ikke som følge af uforholdsmæssigt vækst i de offentlige udgifter, men fordi BNP faldt med omkring 5 % som følge af dalende produktion i den private sektor.

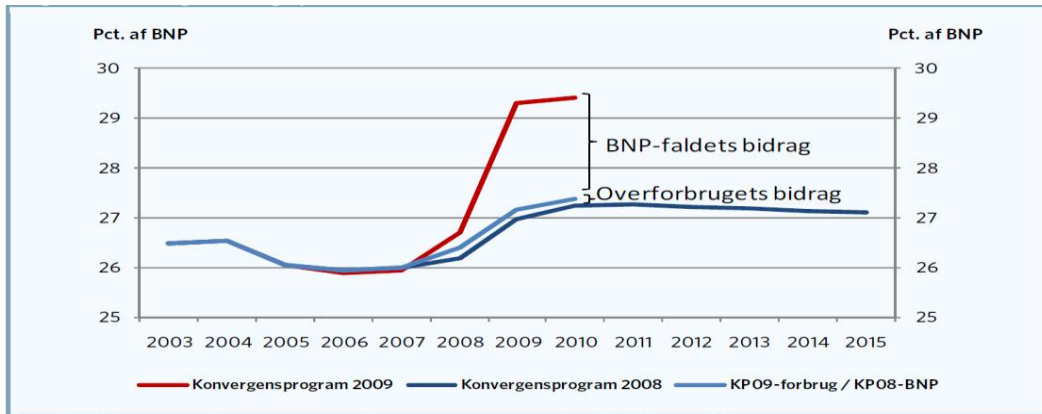
Det offentlige forbrug steg herikraft som relativ andel af det skrumpende BNP – ikke som konsekvens af stort overforbrug, men altså simpelthen fordi økonomien – og det vil sige her den private sektor – skrumpede.

7) Jf. Lund, Henrik Herløv: Myter og realiteter om det offentlige forbrug.

8) LO: Hovedtræk ved finanslovsforslag 2012. Aug.2011.

Figur: Årsager til det offentlige forbrugs stigende andel af BNP⁹.

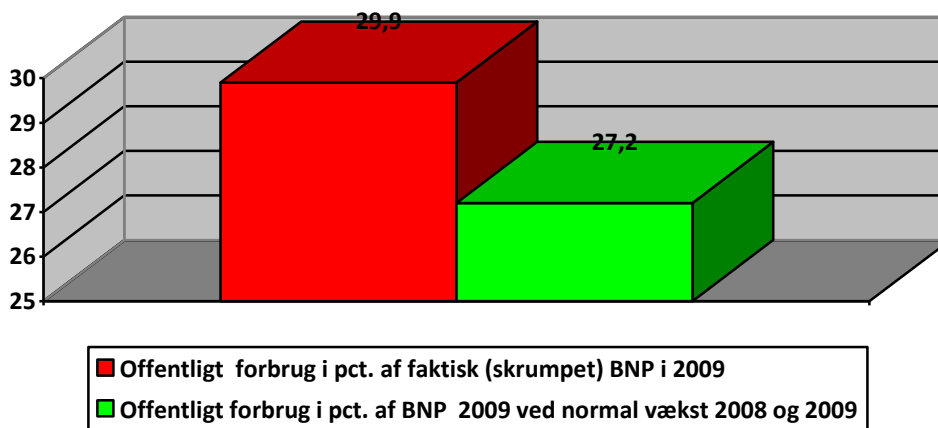
Kilde: AE på baggrund af Finansministeriets Konvergensprogrammer fra hhv. 2008 og 2009.

At det er i den private sektor og ikke i det offentlige forbrug at årsagen til det offentlige forbrugs stigende andel af samfundsøkonomien skal søges kan illustreres af følgende regneeksempel.

Lad os antage, at det offentlige forbrug i 2009 har samme størrelse som rent faktisk tilfældet dvs. 495 mia. kr. Lad os videre antage, at den private sektor og dermed BNP derimod havde haft en normal vækst. I så tilfælde ville BNP i 2009 have udgjort 1650 mia. kr + 165 mia. kr = 1815 mia. kr. I så tilfælde ville det offentlige forbrug ikke have udgjort de op mod 30 pct. af BNP, som i dag tilfældet, men kun 495 mia. kr i pct. af 1815 mia. kr = 27,2 pct. af BNP.

Hvis den private sektor havde haft normal vækst, ville det offentlige forbrug altså have udgjort stort set samme andel som i 2007.

Figur: Offentligt forbrug i % af faktisk (skrumpet) BNP 2009 og i pct. af BNP 2009 under forudsætning af normal vækst 2008 og 2009¹⁰.

9) Kilde: Madsen, Martin: Offentligt udgiftsskred skyldes krisen og ikke forbrugsfest, s. 2. 2010.

10) Kilde: Egen beregning

Det offentlige forbrug udgjorde i 2009 altså som fremgået 30 pct. af BNP, men i kraft af VK's nulvækst vendte udviklingen her brat og SRSF har fortsat denne kurs. Frem til 2012 planlægger regeringen, at det offentlige forbrug skal falde yderligere 1 procentpoint af BNP til 28,5 %, jf. ovenstående figur.

Selvom problemet således i hovedsagen reelt ikke bestod – og stadig ikke består i uforholdsmæssigt stigende offentlige udgifter, men altså tværtimod i den skrumpende private sektor, blev det offentlige forbrug således hurtigt udpeget som mål. Ifølge "Genopretningsaftalen" "Reformpakken 2020" skulle det offentlige forbrug rulles tilbage.

1.2. VK's politisk bestemte fiktion om kæmpe statsunderskud.¹¹

Udover det offentlige forbrugs stigende andel af økonomien slog VK også alarm med henvisning til statsunderskuddet, som varsledes at stige til gigantstørrelse i perioden 2010 til 2013 og hermed ville Danmark – erklærede finansminister Claus Hjorth Frederiksen – overtræde EU – reglerne om, at det løbende underskud kun må udgøre 3 % af BNP = 54 mia. kr.

Denne alarmmelding blev som bekendt af VK - regeringen politisk udnyttet til med det såkaldte Konvergensprogram og VKO's "Genopretningsaftale" at gennemtvinge offentlige besparelser på 34 mia. kr fra 2011 og de nærmeste år frem, herunder forringelse af dagpengeordningen.

Men da statsregnskabet for 2010 i foråret 2011 forelå fra Danmarks Statistik, viste alarmen sig slet ikke at holde. Grundet betydeligt større indtægter fra Pensionsafkastskatten end forudsat endte underskuddet i 2010 med at blive kun godt det halve af de ellers med brask og bram bebudede 5,7 % af BNP. Hermed var EU - reglerne alligevel ikke overtrådt i 2010, idet underskuddet kun endte på 34,8 % svarende til 2,7 % af BNP.

MEN: I 2011 var den ifølge Claus Hjorth og VK god nok. Her ville der i henhold til den daværende finansminister kommet et statsunderskud på omkring 70 mia. kr svarende til omkring 4 % af BNP. EU's regler ville hermed (igen) være overtrådt og der var derfor ingen grund til at slække på spareplanerne, fastholdt Hjorth.

Denne prognose for 2011 overtog SRSF - regeringen, da den tiltrådte. Selv om man gennemførte et "kasseeftersyn", fandt man ikke anledning til at nedjustere underskudsprognosen, men betonedede tværtimod, at man "havde overtaget et stort hul i statskassen".

Derfor skulle der føres stram økonomisk politik og spares og derfor var det i regeringsgrundlaget meget vigtigt for regeringen af leve op til EU – henstillingen.

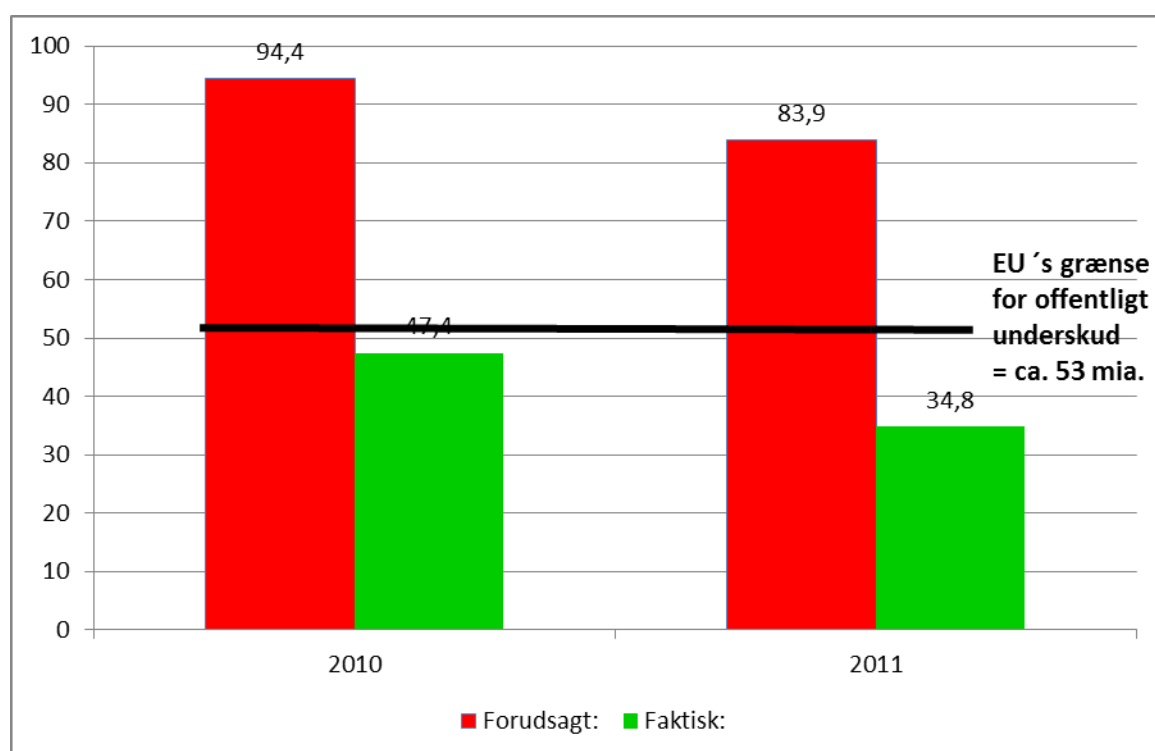
---

¹¹) Jf. Lund, Henrik Herløv: SRSF's politisk bestemte fiktion om kæmpe statsunderskud.

Nu har det så for andet år i træk vist sig, at statsunderskuddet er langt lavere og under EU – grænsen. Ifølge Danmarks Statistik blev underskuddet nemlig også i 2011 langt mindre end forudsagt. Ganske vist er underskuddet stadig på 34,8 mia. kr, men det er 36,4 milliarder MINDRE end forudsagt af regeringen i december 2011 og ikke mindre end 49,3 mia. kr MINDRE end finansministeriet skønnede i december 2010.

Fejlskønnet for underskuddet i for 2011 er med andre ord på 105 respektive 141 procent af det, som det blev.¹²

Figur: Forudsagt og faktisk statsunderskud 2010 og 2011.¹³

Det betyder, at Danmark for andet år i træk ALLIGEVEL IKKE overtræder EU – reglerne om, at statsunderskuddet ikke må overskride 3 % = ca. 46 mia. kr. Hvor det offentlige underskud i 2011 først var forudsagt til 5,5 % af BNP, så til 4,7 % og sidst til 4 %, så blev det altså kun 2,2 %.

Igen handler en væsentlig del af problemet om, at man havde skønnet indtægterne alt for lavt, især afkastet på den såkaldte pensionsafkastskat. For 2011 havde man regnet med statens indtægter fra herfra til 12 mia. kr, men det endte med 37 mia. kr.

12) Jf. Otkjær, Tage: Påfaldende skævhed i finansministeriets skøn. Politiken 29.03.12.

13) Kilde: Økonomisk redegørelse forår 2010 og forår 2011 og Danmarks Statistik: Offentlig underskud på 35 mia. kr. i 2011. Nyt fra Danmarks Statistik nr. 166.

Det må også anerkendes, at denne KAN svinge meget og er vanskelig at forudsige, men det er ganske tankevækkende, at fejlskønnene har været så store og hver gang til den samme side.

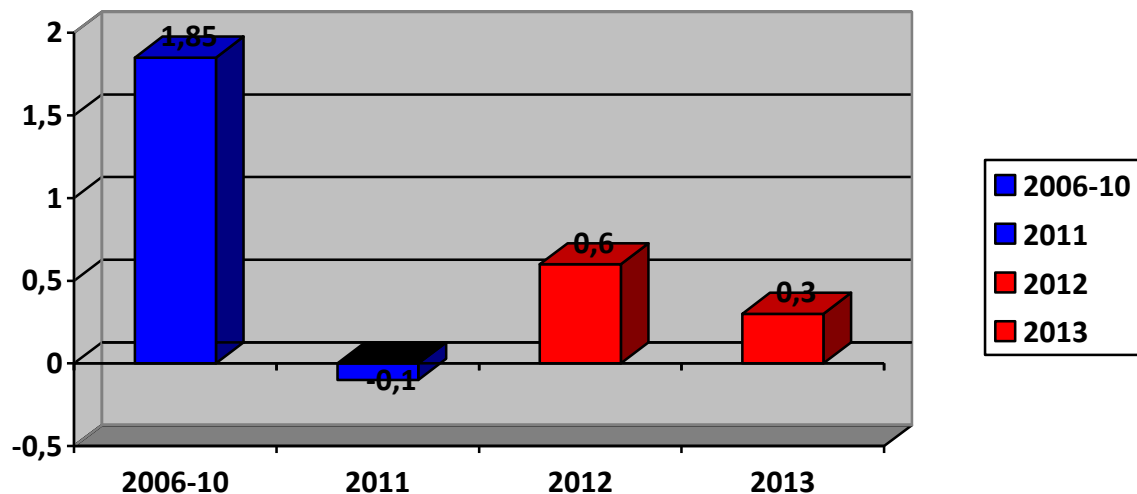
1.3. VK s nulvækst og ”smalvækst” for det offentlige forbrug.

Men med begrundelse i postulaterne om ”løbsk offentligt forbrug” og et fiktivt kæmpeunderskud på de offentlige finanser gennemtrumfede VK – regering med ”Genopretningsplanen” og ”Genopretningsaftalen” fra 2011 til 2013 nulvækst for det offentlige forbrug og ville for 2014 til 2015 herudover have gennemført en stærkt begrænset realvækst på 0,75 % årligt.

Dette fulgtes op af VKO s 2020 – plan ”Reformpakken 2020”, hvor VK lagde en målsætning for det offentlige forbrug helt frem til 2020 med en ligeledes stærkt begrænset realvækst på 0,9 % årligt, en vækstramme der primært skulle forbeholdes nye reformer samt sundhedsvæsenet.

Fra 2006 og til og med 2010 havde stigningstakten i det offentlige forbrug været en årlig realvækst på i gennemsnit 1,8 % årligt. Men i kraft af VK s ”Genopretningsplan” og nulvækstpolitik dalede stigningstakten i 2010 dalet til 0,3 % og i 2011 til -0,1 %. ¹⁴

Figur: Realvækst i offentligt forbrug i pct.

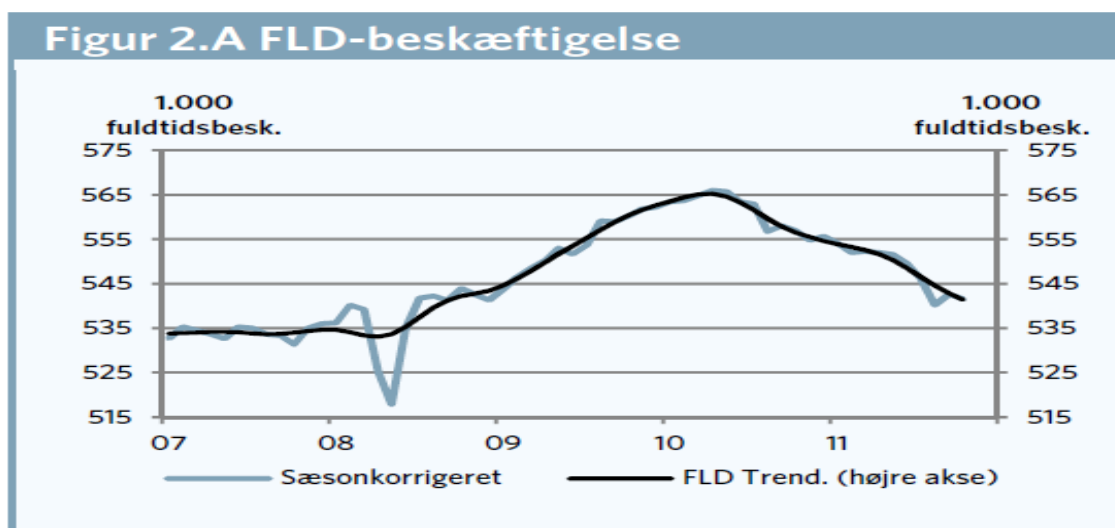
14) Kilde: Budgetoversigt dec. 2011, s. 70.

Dette indebar massive besparelser på velfærden, idet der i disse år i gennemsnit skal være en årlig stigning på mellem 0,9 % og 1,2 % i det offentlige forbrug for at holde takt med det stigende antal brugere af offentlig service i form af flere ældre og pensionister. Og der ydermere skal være en årlig realvækst på i gennemsnit mellem 0,4 % og 0,7 % for at holde trit med stigende behov på navnlig det sociale område.

Da den tilladte stigningstakt således langt fra har holdt trit med behovene, har kommunerne skulle finde midlerne gennem massive besparelser på den øvrige velfærd samt på ældreplejen, hvilket har resulteret i skolelukninger og nedlæggelse af lærerstillinger, fyringer på sygehuse og forringelser af hjemmehjælp i ældreplejen.

Det kunne i 2011 konstateres, at der blevet 25.000 færre ansatte i kommuner og regioner under nulvæksten.¹⁵

Figur: Reduktion i fuldtidsansatte i kommuner og regioner siden 2010.¹⁶

Anm.: Der er forsøgt korrigeret for databrud per 1. januar 2011.

Kilde: AE pba. FLDnet.

SF har i 2012 hævet stigningstakten til 0,6 %, hvorefter den igen i 2013 planlægges sænket til 0,3 %.

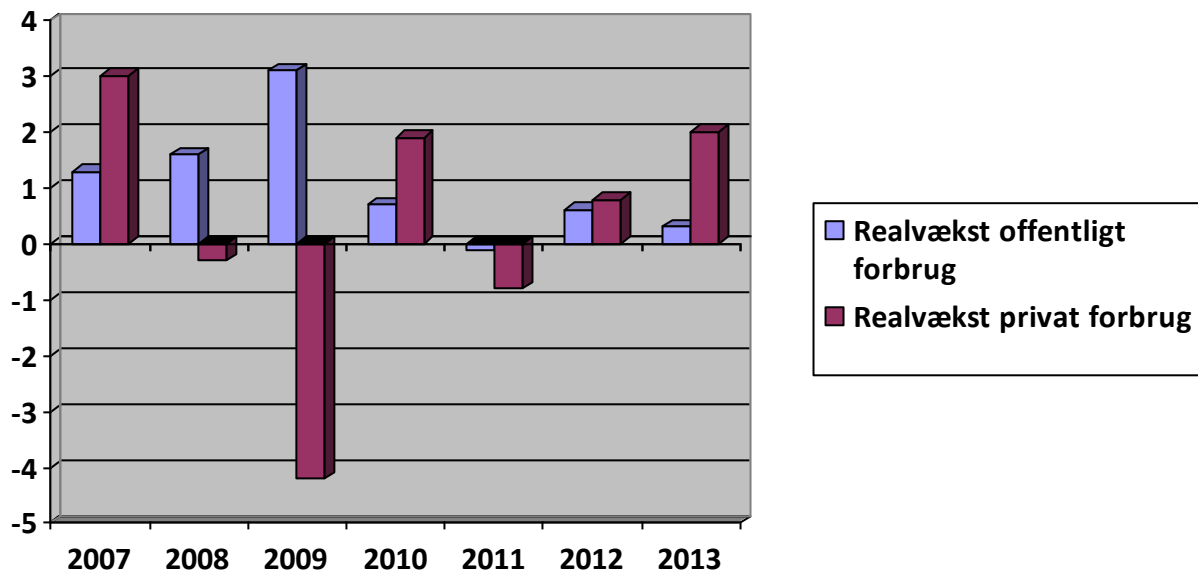
Et tillægsmål for tilbageholdenheden med det offentlige forbrug og den offentlige sektor var at der til gengæld skulle skabes fremgang i den private sektor og i det private forbrug og dermed skabes vækst og arbejdspladser her.

15) Jf. FOA Pressemeddelelse - 25.000 færre ansatte i regioner og kommuner. 06.10.2011

16) Kilde: Pedersen, Frederik I. og Janus Breck: Offentlig beskæftigelse tilbage på Nyrup – niveau. AE – rådet 17.01.12

Det er imidlertid IKKE sket. Det private forbrug er således nok kommet sig noget efter et massivt fald i 2009, men har fortsat langt igen til tidligere vækstrater.

Figur: årlig realvækst i offentligt og privat forbrug (pct.)¹⁷

Det skyldes, at uanset VK's skattelettelse i 2009 har boligejerne været tilbageholdende med at forbruge på grund af den fortsatte krise på boligmarkedet og de som følge af det fortsatte fald i boligpriserne stærkt dalende friværdier.

Og som konsekvens igen af den matte indenlandske efterspørgsel er virksomhedsinvesteringerne er i disse år på det laveste niveau i 30 år, hvorved der selvsagt ikke skabes mange nye, ekstra arbejdspladser.

Det store fald i beskæftigelsen på op mod 200.000 tabte arbejdspladser viser således ikke tendens til at blive indhentet.

Arbejdsløsheden er derfor også forblevet på et vedvarende betydeligt niveau med omkring 170.000 bruttoledige.

17) Jf. Økonomisk Redegørelse diverse årgang. 2012 og 2013 er prognosetal.

2. INDHOLD OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER AF SRSF'S "SMALVÆKST".

Som anført tegner der sig med de aktuelle udmeldinger fra de 3 regeringspartier således tre pejlemærker for regeringens økonomiske politik og styring af de offentlige udgifter:

For det første bliver der kun tale om en meget begrænset vækstrate for den offentlige sektor i de kommende år, formentlig helt frem til 2020.

For det andet vil det offentlige forbrug ikke få lov til at stige som andel af samfundsøkonomien – mindst.

Og for det tredje vil den private sektor (dvs. det private forbrug) skulle stige mere end det offentlige forbrug.

Hvad kan vi formentlig nærmere forvente i den forbindelse?

2.1. Et kursskifte, der vil noget.

I ovenstående udmeldinger er der som anført kun tale om "varslinger", der skal forberede partimedlemmer, vælgere og offentlighed på den stramme økonomiske politik, som vil være indholdet af SRSF's kommende "smalvækst" politik for velfærden og de offentlige udgifter.

En sådan forberedelse vil formentligt i allerhøjeste grad være nødvendigt, da der – i dag kun et halvt år efter valget – er tale om en 180 graders drejning i forhold til, hvad S + SF gik til valg på, nemlig et betydeligt et velfærdsloft på 20 mia. kr (ekskl. effektiviseringer) over de næste 4 år.¹⁸

---

18) Jf. S + SF: Fair Løsning 2020 og jf. Lund, Henrik Herløv: Fair Løsning 2020 og jf. Lund, Henrik Herløv: S + SF's store politikopgivelse, sept. 2011.

Tabel: Økonomi for kommuner og regioner i "Fair Løsning 2020", mia. kr. ¹⁹

ÆNDRING I FORHOLD TIL 2011; 2011-PL-NIVEAU		
	NIVEAULØFT 2015	NIVEAULØFT 2020
KOMMUNER		
- demografi mv.	5,0	11,3
- effektiviseringer	4,0	9,0
- særlige prioriteringer ¹	3,5	3,5
I alt kommuner	12,5	23,8
REGIONER		
- normalt serviceløft, medicin mv. - heraf til psykiatri	7,5 1,0	16,9 1,0
- effektiviseringer	4,0	9,0
- særlige prioriteringer ²	4,1	4,1
I alt regioner	15,6	30,0
I alt kommuner og regioner	28,1	53,8
- excl. effektiviseringer	20,1	35,8
Samlet ramme for offentligt forbrug excl. effektiviseringer	29,7	54,8

Noter:
 1: Omfatter 2 mia. kr. til folkeskolen, 1 mia. kr. til forebyggelse og 0,5 mia. kr. til begrænsning af lukkedage.
 2: Omfatter 3,1 mia. kr. til sundhed fordelt cirka ligeligt på kræftbehandling, langtidsmedicin og psykiatri og 1,0 mia. kr. til forebyggelse.

Men nu skal der altså ikke være tale om velfærdsløft, men smaltvækst i form af "andre vækstrater end de hidtil kendte" og "smalkost i 2010'erne" og hvor "det offentlige forbrug ikke skal vokse som andel af samfundsøkonomien", men tværtimod "den offentlige sektor skal vokse mindre end den private", jf. indledningen.

Der efterlades ingen tvivl om, at der hermed fra S + SF varsles et kursskifte af rang i forhold til løfterne i Fair Løsning om et løft i velfærden på 1,4 % realt i de første 4 år og herefter 0,9 % i årene derefter frem til 2020.

Udtalelserne giver dog ikke i sig selv et mere præcist bud på størrelsesordenen af den kommende vækstramme i 2020 planen andet end at det altså vil være lavere end de hidtidige 1,8 % årlig realvækst og også lavere end de i Fair Løsning lovede 1,4 % realvækst årligt.

¹⁹) Jf. Fair Løsning 2020 (pjece), s. 24.

2.2. SRSF 's "smalvækst"- endnu lavere end VK 's?

Her har der imidlertid i andre sammenhænge været troværdige forlydender fremme, om at SRSF i regeringens kommende 2020 plan endog kunne forventes at ville stramme kravene til besparelser frem til 2020 i forhold til de af VK i "Reformpakken 2020" krævede.²⁰

Og at SRSF hermed må forventes at ville gå lavere end de af VK i deres 2020 plan afsatte årlige gennemsnitlige reale vækstrater for det offentlige forbrug på 0,9 %.

I VK s plan skulle de offentlige finanser frem til 2020 som bekendt forbedres med 47 mia. kr.²¹ Det var imidlertid kun i forhold til de i forvejen begrænsede udgiftsstigninger for det offentlige forbrug, som VK s plan opererede med. Målt i forhold til den hidtidige faktiske realvækst i udgifterne til offentligt forbrug 2002 til 2010 var det reelle sparekrav snarere 69 mia. kr.

Når SRSF imidlertid må forventes at gå endnu højere i sparekrav, er det fordi den fortsatte finans-, gælds – og sparekrise i EU indebærer lavere økonomisk vækst fremover og dermed færre indtægter end VK forudsatte.

Hertil kommer, at SRSF må forventes at ville oparbejde et decideret overskud, hvor VK "kun" ville fjerne underskuddet. Et overskud som i mangel af vækst skal "spares ind".

Behovet for en sådan strammere økonomisk politik følger af, at SRSF – regeringen tilsluttet sig den nye "Finanspagt" i EU, som netop betyder, at de omfattende lande forpligtes til føre en sparepolitik, idet kun et begrænset og kortvarigt underskud er tilladt.²² Dette gælder selvsagt særligt i krisetider, hvor udgifter og faldende indtægter pga. arbejdsløshed skaber underskud.

Men pagten vil videre ikke - krisetider tvinge landene til at køre med overskud. For hvis en økonomisk krise kommer med automatisk stigende underskud, vil de kun ved i opgangstider at have oparbejdet et betydeligt overskud have "luft" nok i budgettet til at undgå at komme i strid med kravene, når indtægterne så falder og arbejdsløsheden stiger i forbindelse med en krise.

Som udmøntning heraf har SRSF med en række borgerlige partier aftalt en budgetlov gennemført, der 3 år frem fastlægger rammer for de offentlige udgifter.

Skal der hermed på grund af en akut krise føres ekspansiv finanspolitik eller skabes luft til investeringer, skal der oparbejdes et såkaldt "råderum" hertil – eller med andre ord – et overskud.

20) Jf. Brandstrup, Mads: Slaget om velfærdssamfundet. Politiken 29.01.12

21) Jf. VK-regeringen: "Reformpakken 2020" og jf. Lund, Henrik Herløv: Reformpakken 2020.

22) Jf. Lund, Henrik Herløv: Finanspagten – sparepolitik og magtcentralisering i EU og indskrænkning af Danmarks økonomiske handlefrihed. www.henrikherloevlund.dk/Artikler/EUFinanspagten.pdf

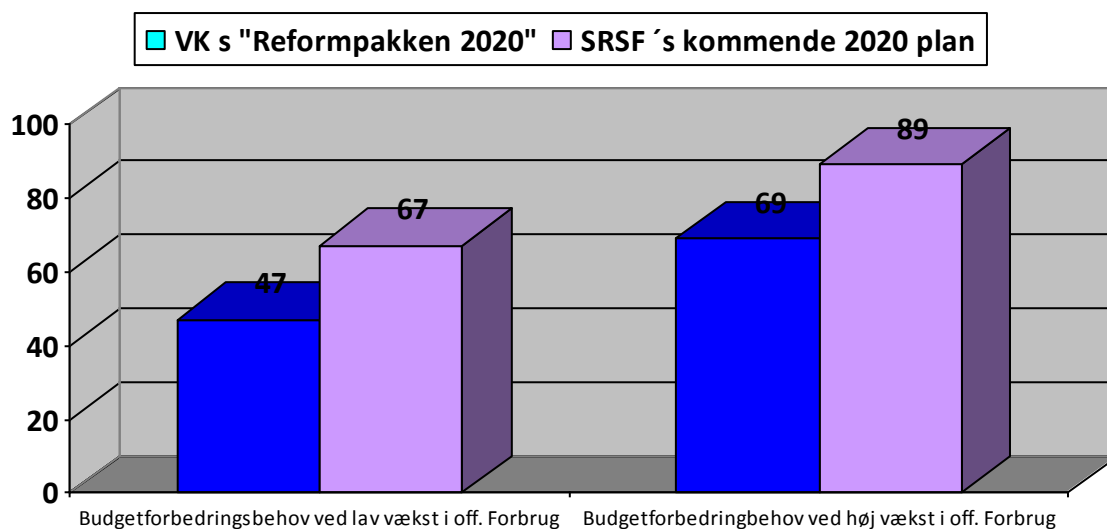
Som udtrykt af finansminister Bjarne Corydon: ”Det bliver en opgave at skaffe sig det råderum, der skal til... for at man pludselig kan reagere, hvis arbejdsløsheden pludselig stiger”.²³

Hermed tyder meget på, at det må forventes, at sparekravet i S R, SF s kommende 2020 plan vil blive opgjort endnu højere. Da planen endnu ikke er offentliggjort, kender vi selvsagt endnu ikke detaljerne og det helt præcise budgetforbedringsbehov, som planen vil angive, men det er næppe meget forkert, at det vil ligge omkring 20 mia. kr. højere.²⁴

Den borgerlige tænketank KRAKA har allerede været ude og bebude, at der ”mangler op mod 8 mia. kr.” blot i at nå balance i 2020.²⁵ Hvilket oven i købet er under en forudsætning om, at nettoledigheden vil være faldet til 3 ½ % fra 2015 og frem. Nettoledigheden er pt. omkring 4 % svarende til omkring 110.000 fuldtidspersoner. Ledigheden altså dale med op mod 15.000 personer, hvilket i lyset af den fortsatte krise virker helt urealistisk. Men nok så meget medtager KRAKA ikke det nye ekstra krav om overskud.

Budgetforbedringsbehovet må derfor forventes at blive over de 60 mia. kr.²⁶ og formentlig op mod 67 mia. kr i forhold til den i forvejen forudsat lav vækst i de offentlige udgifter på i gns årligt 0,9 %. Men i forvejen til den hidtidige faktiske stigningstakt i udgifterne i 00 ´erne vil sparebehovet være op mod 87 mia. kr. frem til 2020.

Figur: Forventet årligt krav om budgetforbedring 2020 i SR SF’s kommende 2020 plan ved planlagt lav vækst respektive hidtidig høj vækst – mia. kr..²⁷

23) Jf. Brandstrup, Mads og Kristian Klarsko: Budgetlov skal på plads inden sommer.

24) Jf. Brandstrup, Mads: Slaget om velfærdssamfundet.,

25) Jf. Højbjerg, Andreas: Foreløbig opgørelse viser underskud på 8 mia. kr i ny 2020 – plan. KRAKA, 10..04.12

26) Jf. Brandstrup, Mads: Oven Anførte værk.

27) Jf. oven anførte værk.

2.3. Endnu snævrere ramme for offentligt forbrug og for kommunerne.

Det er naturligvis indlysende, at med det øgede sparekrav vil regeringens rammer for det offentlige forbrug og for regioners og kommunernes økonomi i de kommende år ikke alene blive langt snævrere end målet forud for valget var i "Fair Løsning", men rammerne vil også blive endnu snævrere end den af VK – satte frem til 2020.

Fair Løsning 2020 arbejdede som anført med en årlig realvækst i det offentlige forbrug de første 4 år på 1,4 % og herefter en årlig realvækst svarende til VK s plan på 0,8 % dvs. en gennemsnitlig årlig realvækst på omkring 1,1 % i hele perioden frem til 2020.

I forhold hertil arbejdede VK s plan med nulvækst i 2012 og 2013, herefter i 2014 og 2015 en årlig realvækst på 0,75 % og 0,9 % i årene 2016 til 2020 svarende til i gennemsnit 0,7 - 08 % årlig realvækst frem til 2020.

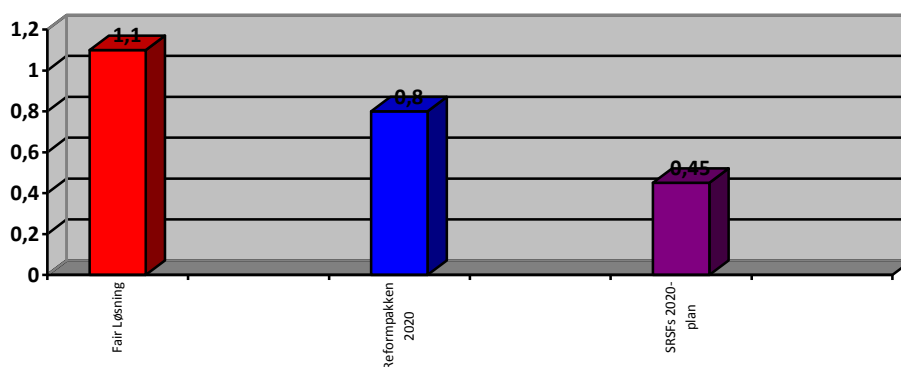
SRSF har med finansloven for 2012 fastlagt realvæksten i det offentlige forbrug til 0,6 % i 2012 og 0,3 % i 2013.

Som anført er kender vi endnu ikke detaljerne i SRSF ´s 2020 plan, men skal der i den samlede periode frem til 2020 spares op til 20 mia. kr. mere end bebudet af VK, kræver det formentlig, at SRSF reducere realvæksten i det offentlige til omkring + 0,4 til 0,5 % i årligt gennemsnit i den resterende periode frem til 2020.²⁹

Der må således forventes, at SRSF i sin kommende 2020 plan ikke blot nu vil kræve langt lavere vækst i det offentlige forbrug end Fair Løsning.

Men at man vil kræve en tilnærmelsesvis halvering af væksten frem til 2020 i forhold til VK.

Figur: Årlig gns. realvækst i offentligt forbrug frem til 2020 i S+SF s "Fair Løsning 2020", i VK s "Reformpakken 2020" og i S, R, SF s kommende 2020 plan (skøn)³⁰

28) Jf. Finansministeriet: Konvergensprogram 2011, s . 9

29) Kilde: Egen beregning.

30) Jf. Lund, Henrik Herløv: Finanslov og finanslovsaftale 2012.

3. SIKRER SRSF'S "SMALVÆKST" VELFÆRDEN OG DE OFFENTLIGE FINANSER?

Som fremgået handler begrundelsen ifølge Søvndal om, at "at der ikke er råd til at øge den samlede offentlige sektor – heller ikke selvom krisen driver over", hvilket begrundes med hensynet til statsunderskuddet: "Vi står i en situation, hvor der er underskud så langt øjet rækker".³¹

Samme begrundelse er givet for fx Mette Frederiksens og Karen Hækkerups reform af førtidspension og fleksjob, jf. Karen Hækkerup: "Der er et kæmpe hul i statskassen og alle skal være med til at bære byrder".

Men holder denne begrundelse om, at der ikke er råd, fordi vi har et kæmpe statsunderskud?

Lad os dels se i forhold til det aktuelle statsunderskud, hvor regeringen forudsiger et underskud på over 100 mia. kr.

3.1: Underskuddet vil også i 2012 blive langt mindre og ikke overskride EU - grænsen.³²

Som anført tog Claus Hjorth Frederiksen grueligt fejl af statsunderskuddet både i 2010 og 2011 – formentlig med vilje, idet det skulle bruges til at råbe "Ulven kommer" og oparbejde en krisestemning, der så kunne bruges som afsæt for VK's spareplaner. Ulven kom ikke, men det gjorde spareplanerne.

Men ifølge den nye SRSF – regering skulle ulven så komme i 2012. For da regeringen tiltrådte opjusterede den det tidligere i forvejen høje skøn fra VK – regeringen for 2012. Nu ville underskuddet for 2012 komme helt op over 100 mia. kr., nærmere bestemt op på 101,7 mia. kr. svarende til 5,7 % af BNP.

Igen har man imidlertid opereret med en minimal indtægt fra pensionsafkastskatten, ja faktisk endnu lavere end sidste år, idet der i 2012 KUN forventes et afkast på 5 mia. kr.³³ Alt tegner til at dette er fuldstændigt urealistisk lavt. Hvis skatten ender på niveauet for 2011 = 37 mia. bliver underskuddet ikke 101 mia. kr, men omkring 70 mia. kr. Hvilket også er omkring det niveau, som fx Det Økonomiske Råd har vurderet, idet DØR forventer et underskud i 2012 på 72 mia.

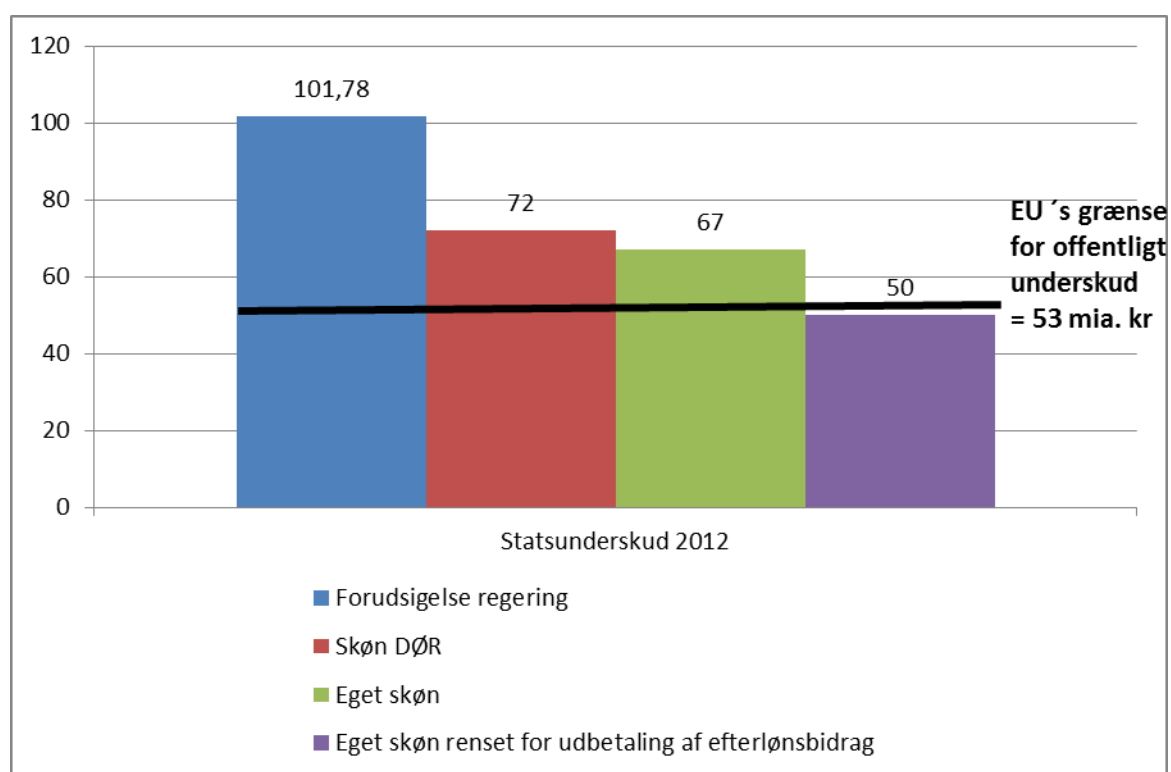
31) Jf. Kristensen, Kasper og Maria Bendix Olsen: Søvndal – vi skal spare de næste 10 år. Avisen.dk 08.04.12

32) Dette afsnit bygger på Lund, Henrik Herløv: Politisk bestemt fiktion om kæmpe statsunderskud. Marts 2012.

33) Jf. Henriksen, Thomas Bernt og Troels Hein Bünger: Topøkonomer nedjusterer budgethullet. Børsen 29.03.12.

Fra et underskud på 70 mia.kr. er der ikke langt ned til de 46 mia. kr. som er EU – grænsen. En del af årsagen til underskuddet i 2012 er faktisk en engangsforeteelse, nemlig udbetaling af efterlønsbidrag, der af finansministeriet er skønnet til ca. 17 mia. kr. Renses for det vil underskuddet nærmere ligge omkring 55 mia. kr. Og underskuddet kan faktisk godt gå hen og blive lavere endnu, idet eksporten ser ud til at overraske positivt i 2012 i forhold til, hvad man tidligere forventede.

Figur: Skøn for statsunderskud 2012.³⁴

Hermed har alarmen om det store statsunderskud og om overtrædelsen af EU – reglerne vist sig at være en høj grad af fiktion.

Dette peger på, at alarmen om det kæmpe statsunderskud i disse år er politisk bestemt. SRSF regeringen har – ikke mindst på De Radikales foranledning – fra 2013 og frem lagt sig fast på en

34) Kilde: Økonomisk redegørelse forår 2011 samt Henriksen, Thomas Bernt: Staten scorer på rekordstor pensionsafkastskat. Børsen 2/2 2012.

meget stram økonomisk politik med store offentlige besparelser. Alene i 2013 vil der blive sparet ca. 17 mia. kr.³⁵

Alarmen om det store statsunderskud blev af VK regeringen brugt til at fremkalde en katastrofestemning langt ud over, hvad der var belæg for og til at "bestille" en EU henstilling, der skulle legitimere "Genopretningsplanens" massive velfærdsbesparelser. Men SRSF – regeringen viderefører jf. regeringsgrundlaget "Genopretningsplanen" og velfærdsbesparelser og forringelser og har derfor åbenbart stadig brug for skræmmebilledet og den store "EU – bussemand". Selvom kæmpeunderskuddet i 2012 altså er mere fiktion end realiteter økonomisk set.

3.2: Forudsigelsen om et langsigtet kæmpeunderskud beror på i høj grad også på politisk valgte beregningsforudsætninger.³⁶

SRSF må som anført forventes at bygge videre på og lægge oven i VK' s 2020 plan, der som beskrevet forudsagde et underskud i 2020 på 47 mia. kr. – selv ved begrænset vækst i det offentlige forbrug.

For så vidt som dette er tilfældet vil der imidlertid også være tale om, at beregningen af det store underskud ligesom hos VK s 2020 plan bygger på en række tvivlsomme, snarere politisk end økonomisk bestemte beregningsforudsætninger og antagelse.

Den første af disse valgte beregningsforudsætninger er i så tilfælde, at skattestoppet fortsætter til 2020; den anden er, at den lave produktivitetstilvækst i økonomien fortsætter og den tredje er, at det private forbrug skal prioriteres ud af en svag økonomisk vækst. Hertil må nu hos SRSF forventes at komme et fjerde politisk valgt krav om et komfortabelt overskud, som heller ikke kan siges at være økonomisk begrundet.

Betydningen af sådanne valgte forudsætninger er følgende:

For det første: Ved at forudsætte at skattestoppet fortsætter, drænes statskassen for mange milliarder frem til 2020. For det andet: Ved at antage historisk lav produktivitet i 10 år mere, bliver der også et tilsvarende lavt råderum til den offentlige sektor. For det tredje: Ved endelig at prioritere en i øvrigt vækst til det private forbrug, bliver der naturligvis modsat endnu mindre råd til offentligt forbrug.³⁷

Betydningen af disse antagelser er belyst af Det Økonomiske Råd i "Dansk Økonomi Forår 2010".

---

35) Ibid.

36) Dette afsnit trækker på Lund, Henrik Herløv: Reformpakken 2020.

37) For en længere uddybning heraf se oven anførte værk.

Antages *for det første* skattestoppet at blive ophævet, vil det frem til 2020 forbedre de offentlige financers holdbarhed med 1,2 pct. af BNP svarende til 21 mia. kr.³⁸

Det er *for det andet* også ganske afgørende, hvis SRSF's 2020 plan – som VK's – tager udgangspunkt i en antagelse om, at problemet med den under VK lave produktivitetstilvækst fortsætter varigt, om end i mildere form. Det er ganske vigtigt, for når økonomi og velstand således kun vokser langsomt, bliver der selvsagt også et meget lille råderum til det offentlige forbrug, som med flere ældre må antages at vokse i de kommende år.

Og når man *for det tredje* vælger at tage udgangspunkt i en antagelse om, at vækst i det private forbrug skal prioriteres under en forudsætning om at den økonomiske vækst er svag, bliver der naturligvis endnu mindre råd til offentligt forbrug, når det private forbrug modsat skal vedblive at vokse stærkt.

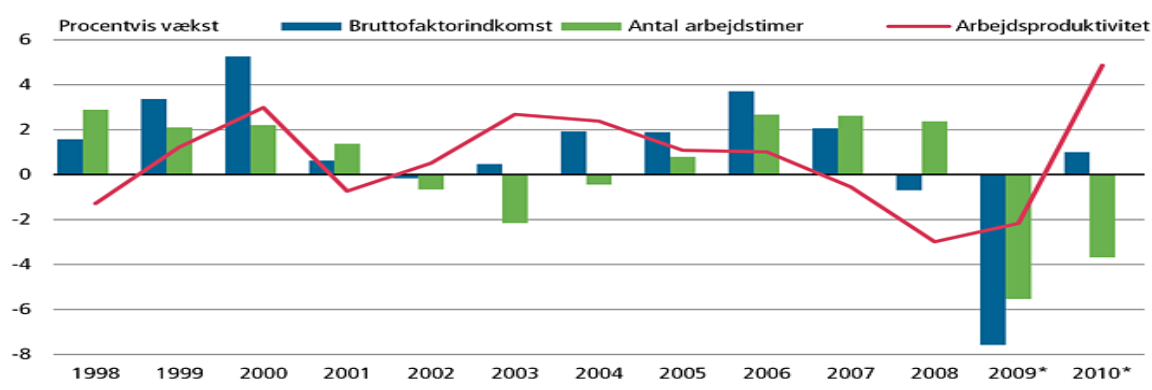
Hvis der så oven heri lægges et større krav om overskud – som jo også skal honoreres med offentlige besparelser – skal man da nå op på massive sparekrav. Kombinationen af demografisk bestemt udgiftsvækst i de offentlige udgifter samtidig med forholdsvis lav økonomisk vækst, stærkt voksende privat forbrug og udhuling af de offentliges indtægter SKAL føre til kæmpe og oven i købet voksende underskud på de offentlige finanser.

Som man råber i skoven, får man svar: Når man går ud fra så ugunstige betingelser, skal regnestykket naturligvis ende med kæmpe offentligt underskud.

MEN: Ingen af de to første regneforudsætninger er økonomisk realistiske eller nødvendige.

Produktiviteten ER allerede stærkt på vej op, jf. nedenstående figur:

Figur: Økonomisk vækst, antal arbejdstimer og produktivitet i erhvervslivet.³⁹

38) Jf. Det Økonomiske Råd: Dansk Økonomi Forår 2010.

39) Kilde Nyt fra Danmarks Statistik nr. 598, december 2011.

Og skattestoppet er alle vegne fra under så stort pres (herunder fra EU), at det ikke forekommer realistisk at det overlever til 2020.

Hvad angår, at privatforbruget skal have højere prioritet end det offentlige forbrug er der klart ikke tale om nogen økonomisk nødvendighed, men om et politisk valg, som i øvrigt peger hen imod skattelettelse.

Og heller ikke kravet om et komfortabelt overskud er økonomisk begrundet, men politisk. Der er i Danmarks økonomiske situationen intet der af hensyn til fx de berømte finansmarkeder kræver at Danmark er endnu mere duks. I forvejen har Danmark i EU sammenhæng den økonomiske dukserolle - ingen grund til at overspille. Og såvel finanspagt som budgetlov er politiske valg af monetaristisk økonomisk politik, ikke noget der er økonomisk begrundet.

Der har således i VK s 2020 plan i høj grad været tale om politisk valgte beregningsforudsætninger, som skulle legitimere de politisk og ideologisk bestemte krav om offentlige besparelser.

Og i det omfang SRSF kommende 2020 plan – som må forventes bygger videre på og oveni denne plan – vil også denne plans forudsigelser af kæmpe underskud og gigantiske besparelser krav i 2020 snarere end at være økonomiske betingede være politisk bestemte, i dette tilfælde for at opfylde regeringsgrundlagets krav sparepolitik.

4. SIKRER SRSF'S "SMALVÆKST" VELFÆRDEN OG DE OFFENTLIGE FINANSER?

Som fremgået er formålet med øvelsen ifølge Thorning at "... lukke hullet i statens finanser og få råd til velfærd".

Det er, hvad regeringen – jf. regeringsgrundlaget – og mange udtalelser forstår ved "Ansvarlig økonomisk politik".

I det følgende vil det blive diskuteret, hvorvidt disse mål kan forventes opfyldt med denne økonomiske politik og styring af de offentlige udgifter.

Altså for de første: Hvilke konsekvenser får "smalvækstpolitikken for velfærden" for det første og for de offentlige finanser for det andet?

Af Villy Søvndal fremhæves i hans foran omtalte kronik, at "For et socialistisk parti i 2012 er økonomisk ansvarlighed en dyd" og for "vigtigt til at overlade til de borgerlige".

Men er der for det tredje med smalvækst tale om "den eneste ansvarlige økonomisk politik"? Og som det af regeringspartierne ofte i samme åndedrag betegnes: "Og eneste realistiske politik".

4.1. Konsekvens af smalvækst for velfærden: Massive forringelser.

SRSF må altså forventes i sin kommende 2020 – plan – med smalvæksten - at kræve så lave udgiftsstigninger i det offentlige forbrug fra 2013 og frem, at det nærmer sig permanent nulvækst. Udover at der i perioden i øvrigt må forventes at blive gennemført en række forringelser af overførsler og arbejdsmarkedsordninger.

Rammen for at løfte det samlede offentlige forbrug må som fremgået forventes ikke alene at blive lavere end Fair Løsning, men også lavere end i "Reformpakken 2020".

Hvor VK for hele perioden 2013 til 2020 i gennemsnit opererede med et årligt løft i det offentlige forbrug på omkring 4 mia. kr.⁴⁰, må SRSF's plan befrygtes kun at afsætte 2 til 3 mia. kr hertil.⁴¹

MEN: Det skal sammenholdes med, at behovet for offentlig service frem til 2020 som fremgået må forventes at stige som følge af, at der bliver flere ældre. Ligesom der på det sociale og undervisningsmæssige område i en række år har kunnet konstateres stigende behov.

Selv med neddæmpning heraf i de senere år må der stadig forventes at være et underliggende først og fremmest demografisk baseret behov for en realvækst i det offentlige forbrug på årligt gennemsnitligt 0,9 til 1,4 % svarende til samlet 5 til 7 mia. kr.⁴²

Ellers forringes standard og kvalitet af den offentlige service, idet der med lavere vækst vil være færre ressourcer og stillinger pr. bruger.

Med en fremtidig ramme på 2 til mia. kr i forhold til et vækstbehov på 5 til 6 mia. kr årligt vil der hermed fra 2013 og frem til 2020 generelt være lagt op til fortsatte kraftige besparelser i det offentlige forbrug på omkring 3 til 4 mia. kr. årlig svarende til mellem 6 og 8.000 stillinger årligt.⁴³

Tabel: Årlig gennemsnitlig effekt på samlet offentlig beskæftigelse 2014 til 2020 af smaltvækst⁴⁴.

	Reduktion
1. Offentlig beskæftigelse som helhed i forhold til planlagt vækst	6.000
2. Yderligere reduktion i offentlig beskæftigelse ift hidtidig faktisk hidtidig vækst	2.000
I ALT SAMLET REDUKTION I OFFENTLIG BESKÆFTIGELSE	8.000

Som fremgået må denne stillingsreduktion primært forventes at ramme kommunerne, idet man nok må påregne, at regeringen som også den tidligere regering fortsat vil prioritere væksten til navnlig sundhed samt forskning og videregående uddannelse. Derfor vil det i kommunerne være

40) Jf. Finansministeriet: Konvergensprogram 2011, s . 22.

41) Kilde: Egen beregning med forbehold for detaljer i SRSF 's kommende 2020 plan.

42) Jf. Lund, Henrik Herløv: Konvergensprogram og nulvækst. Opgørelsen er nedjusteret for at tage højde for de seneste års besparelser.

43) Jf. oven anførte note.

44) Kilde: Egen beregning på basis af Danmarks Statistik.

børnepasning, skoler, svage og handicappede samt muligvis ældreområdet som må forventes at holde for.

Med en så lav vækstramme generelt vil der på disse områder - når Sundhed og formentlig også forskning og videregående uddannelse skal prioriteres – stort set i praksis nærme sig egentlig nulvækst.

Dette indebærer altså, at SRSF planlægger massive besparelser på og forringelser den kommunalt leverede velfærdsservice ikke blot i de næste 3 år, men i planen må forventes at operere hermed i yderligere 8 år.

Svarende til en samlet reduktion af beskæftigelsen i kommunerne med mellem 48.000 og 64.000 personer som følge af en samlet besparelse på mellem 24 og 32 mia. kr.

Enhver påstand om, at "smalvækst" skal sikre velfærden har således intet med sig. Hvordan kan man sikre velfærden ved at amputere den?

Der kan kun man på ingen måde kalde at sikre velfærden, tværtimod.

4.2. Smalvækst ikke ansvarlig økonomisk politik, idet skattelettelse bag underskuddet ikke adresseres.

Men af SRSF kalder som det fremgået "den eneste ansvarlige politik" at gøre noget ved statsunderskuddet. Er det da ikke det?

Man kan kun være enig i, at venstrefløjten og arbejderbevægelsen naturligvis ikke kan overlade håndteringen af statsunderskuddet til de borgerlige. Erfaringer fra VKO skræmmer, hvor opsvinget blev ødet væk til en forbrugsfest og hvor finanskrisen blev misbrugt til et ideologisk felttog for skattelettelse til velhaverne.

Statsunderskuddet må man naturligvis have en politik imod og et svar på - ligesom for arbejdsløsheden og velfærden. Herom kan ikke herske nogen uenighed. Men ikke blot målet, men også midlerne er jo nok så afgørende.

S + SF har jo med regeringsdeltagelsen totalt fremover overtaget de borgerliges økonomiske politik fra "Genopretningsaftalen" med, at velfærdsbesparelser (smalvækst) og

arbejdsmarkedsreformer (øget arbejdsudbud) skal sikre økonomien. Og hvor velfærd og beskæftigelsesfremme underordnes og nedprioriteres dette.⁴⁵

Villy Søvndal pegede i sin kronik i Berlingske lørdag d. 7. april (Sådan er moderne socialister) korrekt på, ".skattelettelse, som Danmark ikke havde råd til" som en del af årsagen til statsunderskuddet. Det er også korrekt.

I 2011 udgjorde det beløb, som VKO s skattelettelse løb op i 40 til 45 mia. kr, som statskassen er blevet drænet for, fordi såvel skattestop som skattelettelse har været u – eller underfinansierede.

⁴⁶

Tabel: Årligt tabt provenu i 2011 af VK s samlede skattelettelse. 2011 - niveau

	Provenutab 2011 i mia. kr.
1. Skattestoppet siden 2001	19,2 - 21,2
2. Forårspakken, 2004	11,7 - 12,7
3. "Lavere skat på arbejde", 2007	8
4. Forårspakke 2.0, 2009	7,8
5. Genopretningspakken	-5,2
Skattelettelse i alt 2011:	41,5 - 44,5

Kilder: Pkt. 1 og 2 bygger på oversigt fra skatteministeriet over effekt af regeringens skattepolitik i 2010, af undertegnede fremskrevet til 2011. Pkt. 3, 4 og 5 bygger på Juul, Jonas Schytz og Martin Madsen, anførte værk, s. 2.

Der har været tale om manglende finansiering af skattestop og skattelettelse i 2004 og 2007 og underfinansiering af skattereformen i 2009. Det har som anført kostet statskassen dyrt i mistet provenu, fordi skattestoppet blev dyrere og dyrere år for år og det samme gjaldt forårspakke 1.0 samt skattepakken fra 2007.

For forårspakke 2.0 begyndte en del af finansieringen at rulle ind igen i 2011 og stiger i årene derefter gennem øgede afgifter samt faldende værdi af skattefradrag samt via Genopretningspakken, som hævdede skatter fra 2011.⁴⁷ I den oprindelige skatteaftalte var det dog

45) Jf. Lund, Henrik Herløv: SRSF s regeringsgrundlag og økonomiske politik. Sept. 2011.

46) Jf. Lund, Henrik Herløv: Stort hul i statskassen efter VKO s u – og underfinansierede skattelettelse.

47) Jf. Juul, Jonas Schytz og Martin Madsen: Balance på offentlige finanser i 2020 uden VK s skattelettelse. AE rådet april 2011.

først fra 2013, der kom mere ind end der blev givet ud og først langt senere underskuddet var hentet ind

VKO s skattelettelser har haft afgørende betydning for de offentlige finanser og den offentlige saldo. I 2011 ville det løbende underskud inkl. forventet merafkast fra pensionsafkastskatten reelt være forsvundet, hvis det mistede provenu på op til 45 mia. kr. havde ligget i statskassen. I 2020 ville de samlede skattelettelser før SRSF s skatteændringer have beløbet sig til op mod 25 mia. kr.⁴⁸, hvilket skal ses i sammenhæng med det af VK – regeringen forventede statsunderskud på 47 mia. kr i 2020⁴⁹

Alligevel kalder S + SF det ansvarlig økonomisk politik at lade velfærden betale for det statsunderskud, som VKO s uansvarlige skattelettelsespolitik har ført til.

I stedet for at adressere problemets egentlige kerne og rulle disse skattelettelser tilbage. Ja, man går tilmed nu selv topskattelettelsesvejen og meget tyder tilmed på, at disse topskattelettelser delvist vil blive "finansieret" med velfærdsforringelser, hvilket er det samme som at de ikke bliver finansieret, for finansiering af skattelettelser sker kun, hvis der træder andre skatter i stedet for lettelserne.

Det har intet med ansvarlig økonomisk politik at lade velfærden betale for u - og underfinansierede skattelettelser og tilmed fortsætte med topskattelettelser og ufinansiering. Det er tværtimod himmelråbende uansvarligt.

4.3. Smalvækst tvivlsom sikring af de offentlige finanser.

Imidlertid er det jo som fremgået regeringens opfattelse, at smalvækst måske ikke løser alle problemer, men at det vil opfylde de for regeringen - jf. regeringsgrundlaget - overordnede mål om at sikre de offentlige finanser.

Ligesom sikringen af velfærden er imidlertid også denne effekt meget tvivlsom.

Budgetloven og smalvæksten er udtryk for en økonomisk strategi som handler om at bekæmpe statsunderskuddet med monetaristisk sparepolitik.

Imidlertid er der så langt øjet rækker udsigt til lavvækst og vedvarende høj arbejdsløshed på grund af finans – og gældskrise og på grund af de massive besparelser over alt i EU. Hertil kommer

---

48) Jf. Juul, Jonas Schytz og Martin Madsen, foran anførte værk, s. 3.

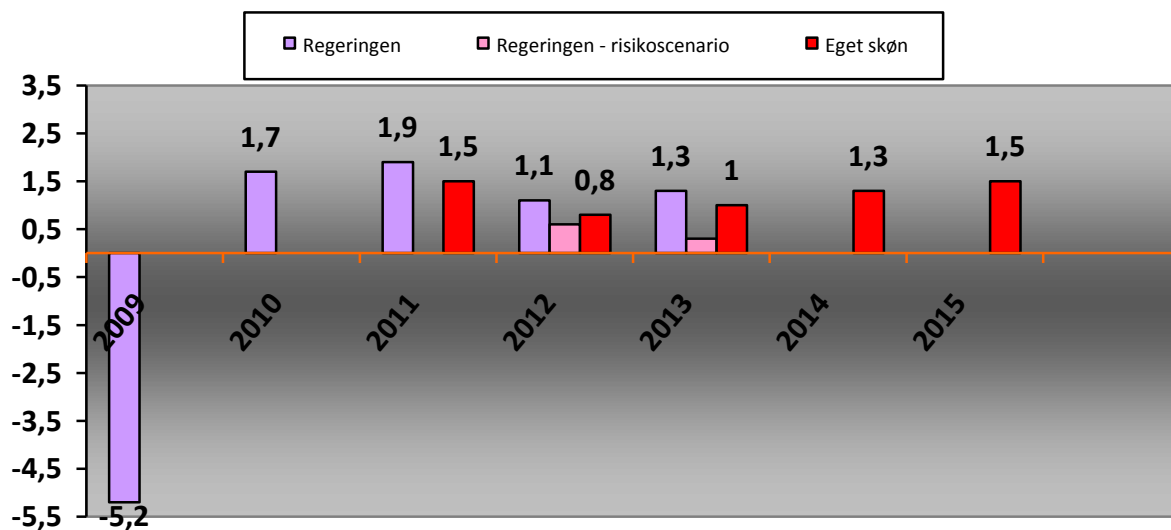
49) Jf. VK – regeringen: Reformpakken 2020. Heri er ikke indregnet effekten af afgiftsforhøjelserne på finansloven 2012.

vedvarende ”kriseskabere” i den indenlandske økonomi: Den fortsatte krise på boligmarkedet, den stagnerende forbrugsvækst og de historisk lave virksomhedsinvesteringer.

Såvel denne indflydelse fra nedsving og lavvækst i den internationale og navnlig den vestlige økonomi som de ovennævnte særlige indenlandske faktorer betyder, at finanskrisen på ingen måde er ovre i Danmark heller.

Danmark står som det øvrige EU overfor en lang periode med lavvækst.

Figur: Årlig realvækst i dansk økonomi 2009 – 2015 (% af BNP).⁵⁰

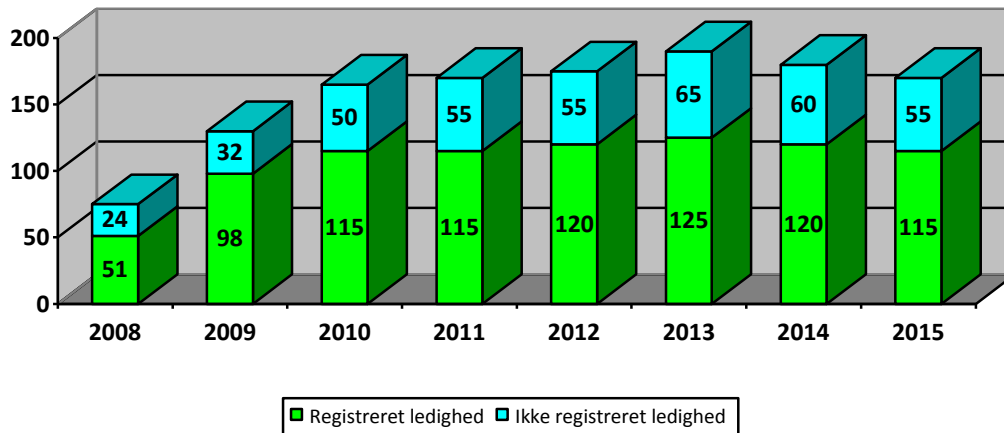

Dette vil igen koste øget arbejdsløshed og arbejdspladser som følge af lavere vækst på de danske eksportmarkeder, hvorved bruttoledigheden kan komme op omkring eller over 200.000⁵¹

50) Kilde: Økonomisk Redegørelse, AE – rådet og egen vurdering (rev.) fra Lund, Henrik Herløv: Den økonomiske krise)

51) Jf. Andersen, Lars, Erik Bjørsted og Martin Madsen: Lavere international vækst koster dyrt i velstand og job. AE – rådet, aug. 2011.

Figur: Registreret ledighed og bruttoledighed (fuldtidsledige – årgennemsnit).⁵²

Vedvarende arbejdsløshed og krise vil igen belaste de offentlige finanser gennem fortsat stort underskud.

I en sådan situation risikerer regeringens besparelser og bestræbelse på oven i købet at oparbejde et solidt overskud i statskassen imidlertid koste samfundsøkonomien yderligere i efterspørgsel og dermed i vækst og beskæftigelse. Hvilket igen i sig selv koste yderligere i underskud.

En sådan økonomisk strategi, der bider sig selv i halen og i sig selv øger de økonomiske problemer og underskuddet, har intet med økonomisk ansvarlighed at gøre.

Hertil kommer, at SRSF helt har overtaget de borgerlige udbudsøkonomiske teorier, som i stik modstrid med virkeligheden postulerer, at øget arbejdsudbud automatisk og af sig selv giver øget beskæftigelse og dermed bedre offentlige finanser.

Empirisk forholder det sig imidlertid ikke som postuleret af disse af neoliberalistiske ideologi inficerede teorier, idet øget arbejdsudbud KUN bliver til øget beskæftigelse og bedre offentlige finanser, HVIS der er en modsvarende øget efterspørgsel efter arbejdskraft.

Hvilket der med finans - og gælds - og sparekrisen ikke mindst i EU ingen udsigt er til så langt øjet rækker, men tværtimod til fortsat lavvækst og dermed stagnerende efterspørgsel efter arbejdskraft.

52) Kilder: Danmarks Statistik, AE-rådet og egen vurdering (rev.) fra Lund, Henrik Herløv: Den økonomiske krise)

5. MEN HVAD SKAL SÅ GØRES? KUREN ER EN OFFENSIV VÆKST -, BESKÆFTIGELSE OG SKATTEPOLITIK. ⁵³

Men hvis kuren mod statsunderskuddet ikke består i besparelser og velfærdsforringelser og med udsigt til lavvækst heller ikke består i øget arbejdsudbud, hvad bør der så gøres?

5.1. Bekæmpelse af arbejdsløshed og statsunderskud spiller positivt sammen.

Her gælder, at arbejdsløsheden og statsunderskuddet er begge centrale økonomiske problemer, men løsningen af begge går også hånd i hånd. Kan vi øge beskæftigelsen, vil det også reducere statsunderskuddet, idet det vil mindske de offentlige udgifter til dagpenge og kontanthjælp og øge skatteindtægterne.

Men beskæftigelsen øges som anført ikke automatisk bare gennem at øge arbejdsudbuddet. Det er en fejlagtig neoliberalistisk og udbudsøkonomisk doktrin. For at øge beskæftigelsen skal der være en øget EFTERSPØRGSEL efter arbejdskraft. Dvs. at øget beskæftigelse kræver jobskabelse. Hvilket igen forudsætter økonomisk vækst.

Her har SRSF – regeringen godt nok også iværksat en kickstart, der skal fremme vækst og beskæftigelse gennem "Fremrykning og igangsættelse af offentlige investeringer" for – ifølge finansloven i alt 18,75 mia. kr i 20.12 og 2013.

Ifølge finansloven for 2012 skønnes de fremrykkede og igangsatte investeringer at styrke beskæftigelsen med omkring 9.000 personer i 2012 og 12.000 personer i 2013, i alt 21.000 personer og skønnes at styrke væksten med op til 0,5 % årligt.

Det er dog tvivlsomt, om det bliver til helt så meget, fordi en del af investeringerne faktisk ikke er nye. Og fordi der er tale om en fremrykning, som fra 2013 og de følgende år modsvares af tilsvarende mindre investering.

Det må anerkendes, at SRSF sammen med Enhedslisten hermed viste vilje til at gøre en forskel i forhold til VKO, hvis beskæftigelsesinitiativer primært var et dække over flere skattelettelser til samfundets velhavere, jf. pakken: "Holdbar Vækst" fra efteråret 2011 med dens omfattende lettelser af ejendomsafgifter.

---

53) Dette afsnit er uddrag af Lund, Henrik Herløv: Mette Frederiksens udspil til reform af førtidspension og fleksjob – hjælp eller økonomisk pisk til samfundets svageste.

Men samtidig er der udtryk for en meget stor retræte i forhold til beskæftigelsesindsatsen i ”Fair Løsning”, der sigtede på gennem øget velfærd og øgede investeringer for mere end 45 mia. kr at skabe 60 – 70.000 flere jobs.

Og regeringsgrundlaget med de Radikale betyder efter et ”overgangsår” fra valgprogrammerne, at der herefter i resten af regeringsperioden som f skal føres endog stærkere besparelspolitik end VK.⁵⁴ Hvilket vil koste i væksten og øge arbejdsløsheden.

I stedet for vækst – og beskæftigelsesfremme lægger de annoncerede reformer – som beskrevet - vægt på at tilvejebringe et øget arbejdsudbud. Men uden vækst og dermed øget efterspørgsel efter arbejdskraft vil det blot øge arbejdsløsheden og øge statsunderskuddet.

Hertil kommer, at også de internationale økonomiske udsigter og navnlig udsigter indenfor EU peger på fortsat vedvarende høj og formentlig stigende arbejdsløshed og på mange år med lavvækst.

Stik i modsætning til den politik med besparelser og øget arbejdsudbud, som SRSF ’s regeringsgrundlag lægger op til for resten af valgperioden, er der således brug for en langt stærkere vækst og beskæftigelsesfremmende politik end den beskedne kickstart.

Dette er den afgørende økonomiske udfordring på kortere sigt generelt såvel som for de udenfor arbejdsmarkedet – for beskæftigelsen og for statsunderskuddet.

Væksten skal løftes og beskæftigelsen øges (ikke bare arbejdsudbuddet), for arbejdsløsheden betyder ikke blot tab af job og indkomst for de ledige og en fare for, at flere langtidsledige og svage tabes for arbejdsmarkedet. Men en stigende og vedvarende høj arbejdsløshed betyder også et stort tab af velstand for hele det danske samfund.

Og øget vækst og beskæftigelse vil også være godt nyt for de offentlige finanser med, fordi det offentlige hermed sparer udgifter til dagpenge og aktivering og får større skatteindtægter. En vækst og beskæftigelsespolitik vil – om end ikke fuldt – så langt hen ad vejen være selvfinansierende.

Men hvad angår at skabe øget beskæftigelse har regeringens kickstart ikke alene være beskeden, men har også valgt en meget dyr måde at skabe øget beskæftigelse, fordi beskæftigelsesindholdet af offentlige investeringer er lavt.

Skal beskæftigelsen have et virkeligt løft – også til gavn for de svage – skal der derfor satses på øget offentlig beskæftigelse gennem øget velfærd, som har langt stærkere beskæftigelseeffekt end offentlige investeringer.

---

54) Jf. Lund, Henrik Herløv: SR SF’s økonomiske politik og jf. Lund, Henrik Herløv: Finanslov og finanslovsaftale 2012.

Nedenfor er angivet en række tiltag (om finansiering længere fremme):

Tabel: Forslag til øget offentlig beskæftigelse og bedre velfærd. ⁵⁵

1. UDDANNELSE:

Opkvalificering af arbejdsløse, praktikpladsgaranti unge, efteruddannelse lavt uddannede, løft af folkeskole (to lærere pr klasse, loft over klassekvotienter), tilbagerulning af besparelser

2. ÆLDREPLEJE:

Tilbagerulning af besparelser på kommunernes hjemmehjælp og plejehjem, færre skiftende hjemmehjælpere.

3. DAGINSTITUTIONER:

Tilbagerulning af besparelser, øgede åbningstider, støtte til svage, gode måltider

4. SUNDHEDSSEKTOR:

Tilbagerulning af besparelser, offentlige sygehuse, flere penge til psykiatrien, reduktion af ventelister somatiske sygehuse, flere midler til kræft og hjertebehandling samt forebyggelse

I ALT FORØGELSE AF OFFENTLIG BESKÆFTIGELSE MED 35.000 TIL 45.000 PERSONER.
UDGIFTER 20 MIA. KR.

---

55) Kilde: Egen beregning.

5.2. Beskæftigelsesfremme, velfærd og reduktion af statsunderskud finansieres af offensiv skattereform.

Men vækst og beskæftigelsesinitiativer og velfærd skal finansieres, Og man kan HELLER IKKE være uenig i, at statsunderskuddet skal tages alvorligt og skal reduceres. Alene af den grund, at underskud er lig med gældsættelse og dermed begrænser vores råderum og økonomisk politiske handlerum på sigt.

Når det gælder at finansiere beskæftigelsesfremme og velfærd samt reducere underskud er vi for det første igen tilbage i vækst – og beskæftigelsespolitikken. Det afgørende virkemiddel til at øge den samfundsmæssige velstand og dermed ressourcerne til både at reducere på underskud og gæld såvel til at finansiere en høj velfærd er for det første – vækst og høj beskæftigelse.

Øget vækst og beskæftigelse og velfærd vil et godt stykke hen ad vejen være selvfinansierende gennem reduceret arbejdsløshed og dermed faldende offentlige udgifter og øgede skatteindtægter, men IKKE fuldt selvfinansierende.

Der vil derfor være brug for øgede offentlige indtægter til finansiering til øget velfærd, beskæftigelsesfremme samt selvsagt til reduktion af statsunderskuddet.

SRSF arbejder her på en skattereform, der skal lette skatten, navnlig i toppen, samt øge arbejdsudbuddet. Som anført er øget arbejdsudbud IKKE et påtrængende problem, al den stund der frem til 2015 og muligvis helt frem til 2020 pga. finans – og gældskrise må forventes lavvækst og vedvarende høj arbejdsløshed.

Og i forhold til beskæftigelse, velfærd og statsunderskud er der ikke brug for skattelettelse, men flere skatteindtægter.

Som ofte fremhævet af S + SF indtil valget har VKO gennem deres gentagne u – og underfinansierede skattelettelse udhulet de offentlige finanser stærkt, ikke mindst gennem den famøse ”rødvinsreform” i 2009. Som fremgået foran var statskassen i 2011 drænet for omkring 45 mia. kr. Der er derfor som anført ikke brug for skattelettelse og slet ikke for topskattelettelse, men brug for øgede indtægter for det offentlige.

Jf. nedenstående forslag hertil:

Tabel: forslag til øgede skatteindtægter.⁵⁶

Skatteændring	Provenu – mia. kr
1. Indførelse af 4 – 5 pct. mellemskat for indkomster over 500.000 kr samt skærpelse af loft over fradrag for pensionsindbetalinger	+ 5
2. Sanering af erhvervsstøtte og erhvervsskattefritagelser	+ 10
3. Øgede afgifter (transport, miljø, energi)	+5
4. Renteafdrag reduceres fra 25 til 15 pct. for store indkomster og til 21 pct. for normalindkomster (gradvist) - endelig fuld effekt:	+4
5. Ejendomsværdiskat tilbageføres (gradvist) til før skattestoppet – endelig fuld effekt:	+5
6. Fremrykning af pensionsbeskatning fra ved udbetaling til ved indbetaling	?
I ALT ØGET PROVENU – kort sigt(1+2+3)	20
I alt øget provenu – langt sigt (inkl. 4+5):	29⁹⁷

Hertil kommer, at Nordsølien bør beskattes stærkere.

5.3. Kilder til mere arbejdskraft den dag, det bliver påkrævet.

Som anført tegner der ikke i en årrække til at blive mangel på arbejdskraft. Tværtimod er der på denne side af 2015 ingen udsigt til at den nuværende bruttoledighed på omkring 170.000 forsvinder. Og helt frem til 2020 vil arbejdskraftbehovet være meget overskueligt.

56) Kilde: Egen beregning

Når de borgerlige partier, arbejdsgiverne og selv SRSF alligevel jager øget arbejdsudbud jager de dermed et fatamorgana. Men den dag ude i fremtiden, hvor de internationale økonomiske konjunkturer vender, kan der blive behov for mere arbejdskraft.

Og må derfor anvises løsninger herpå.

Både den offentlige og den private sektor kan den dag konjunkturerne vender og lavvæksten afløses af mere normal vækst trække på en række kilder til øget arbejdskraftforsyning – uden nulvækst i den offentlige sektor, afskaffelse af efterlønnen og indgreb overfor dagpenge, fleksjob og førtidspension og lignende reaktionære tiltag.

Der kan i stedet – til brug når krisen er ovre og konjunkturerne for alvor er vendt engang efter 2015 – gennemføre en række "frivillige tiltag" til at øget arbejdstiden, jf. nedenstående tabel:

Tabel: Tiltag til at øget arbejdstiden/arbejdsudbuddet ad frivillig vej⁵⁷.

Indsatsområde	Effekt i fuldtidspersoner
1. Mere fleksible tilbagetræknings-ordninger, bedre fastholdelse	35.000
2. Højere arbejdstid for deltidsansatte	35.000
3. Reduceret udstødning og sygdom gennem <u>genoptræning og behandling og bedre arbejdsmiljø</u>	10.000
4. Styrket integration og beskæftigelsesfrekvens for indvandrere gennem uddannelse, offentlig kvoteordning mm.	10.000
5. Øget tilgang af arbejdskraft udefra	20.000
IALT	110.000

57) Jf. Lund; Henrik Herløv: Kvalitetssikring af oppositionens økonomiske politik.

Som fremgået adresserer SRSF s "smalvækst" ikke en række af de væsentlige problemer bag statsunderskuddet: De u – og underfinansierede skattelettelser

Henrik Herløv Lund, uafhængig økonom – cand. scient. adm – og velfærdsforsker.

Kendt fra Den Alternative Velfærdskommission

Medlem af centrum, men ikke tilknyttet politiske partier eller bevægelser

Dette notat er første kapitel i rapporten: SRSF ´s fiktion om statsunderskuddet – og realiteterne. www.henrikherloevlund.dk/artikler/Fiktionomstatsunderskud.pdf 37 sider, april 2011.

Notatet er udsendt med nyhedsbrevet KRITISKE ANALYSER. Abonnement på KRITISKE ANALYSER (om velfærd og økonomi) og KRITISKE DISKUSSIONER (om regering og politik) kan tegnes ved at maile til herloevlund@mail.dk

Alle rapporter, notater og debatindlæg kan downloades fra www.henrikherloevlund.dk under "artikler og rapporter"